

BOSNA I HERCEGOVINA
VIJEĆE MINISTARA
DIREKCIJA ZA EKONOMSKO PLANIRANJE

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
САВЈЕТ МИНИСТАРА
ДИРЕКЦИЈА ЗА ЕКОНОМСКО ПЛАНИРАЊЕ

BOSNIA AND HERZEGOVINA
COUNCIL OF MINISTERS
DIRECTORATE FOR ECONOMIC PLANNING

INFORMACIJA
o kretanju makroekonomskih pokazatelja
za period januar/siječanj-novembar/studeni 2010. godine

Sarajevo, januar/siječanj 2011. godine

Sadržaj:

Uvod.....	3
1. Realni sektor.....	5
1.1. <i>Industrijska proizvodnja</i>	5
1.2. <i>Tržište rada BiH</i>	5
2. Javne finansije.....	6
2.1. <i>Indirektni porezi u BiH</i>	6
2.2. <i>Prihodi od direktnih poreza i doprinosa u BiH</i>	7
2.3. <i>Izvršenje budžeta entitetskih Vlada</i>	7
3. Cijene, monetarni i finansijski sektor.....	8
3.1. <i>Cijene – Indeks potrošačkih cijena (CPI)</i>	8
3.2. <i>Monetarni agregati</i>	8
3.3. <i>Prosječna obavezna rezerva</i>	9
3.4. <i>Devizne rezerve Centralne banke BiH</i>	10
3.5. <i>Depoziti</i>	11
3.6. <i>Kredit</i>	12
3.7. <i>Berze</i>	13
4. Vanjski sektor.....	14
5. Strane direktne investicije.....	15

Uvod

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na 79. sjednici održanoj 05.03.2009. godine razmotrilo i usvojilo Prijedlog mjera iz nadležnosti Vijeća ministara BiH za ublažavanje uticaja globalne ekonomske krize na privredu BiH. Direkcija za ekonomsko planiranje je zadužena da u vezi sa navedenim prati kretanje makroekonomskih pokazatelja i da izvještaj o kretanju mjesečno dostavlja Vijeću ministara.

Direkcija je zadužena da „Informaciju“ dostavlja mjesečno Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine u svrhu praćenja uticaja svjetske ekonomske krize na ekonomiju BiH.

„Informacija“ obuhvata kretanje glavnih makroekonomskih pokazatelja u BiH za navedeni period. Detaljna pojašnjenja svih oblasti koje su obuhvaćene u ovom dokumentu se mogu naći u Ekonomskim trendovima BiH koje publikuje Direkcija, kvartalno – četiri puta godišnje, te redovno dostavlja Vijeću ministara i Parlamentu BiH.

* * *

Početak oporavka evropske ekonomije u 2010. se tek djelomično odrazio na BiH ekonomiju koja je najvjerojatnije stagnirala uprkos početku oporavka izvoza. To je prema kratkoročnim indikatorima bio rezultat pada finalne potrošnje, investicija i uvoza s jedne, te porasta izvoza s druge strane. Naime, negativni trendovi na tržištu rada, te pad novčanih priliva iz inostranstva su doveli do pada raspoloživog dohodka domaćinstava koji je uz skroman porast javnih prihoda rezultirao padom privatne i javne potrošnje. Pored toga, problemi u finansiranju, te povećana rizičnost investicija su rezultirali nastavkom prošlogodišnjeg pada investicija. Ovakav pad domaće tražnje je neminovno doveo do pada uvoza koji čak ni uz djelomičan oporavak izvoza nije bio dovoljan da nadjača negativan doprinos rastu domaće tražnje. U prilog stagnaciji ekonomske aktivnosti takođe govore i indikatori iz realnog sektora. Naime, u prvih jedanaest mjeseci je zabilježen tek blagi porast industrijske proizvodnje (0,9%), pad građevinskih radova (od približno 17%), realni pad maloprodaje, stagnacija trgovine, te određeni porast turizma i ugostiteljstva.

Pad finalne potrošnje u prva tri tromjesečja 2010. je bio rezultat realnog pada privatne uz skroman porast javne potrošnje. Osnovni razlozi za to su bili smanjenje raspoloživog dohodka domaćinstava i skroman porast javnih prihoda. Pad raspoloživog dohodka je prije svega bio rezultat sve snažnijih negativnih trendova na tržištu rada, ali takođe i nastavka prošlogodišnjeg snažnog smanjenja novčanih priliva građana iz inostranstva. Pored toga, rast potrošačkih cijena u 2010. je nakon deflacije u prethodnoj godini umanjio kupovnu moć i onako reduciranog raspoloživog dohodka, dok je smanjena kreditna aktivnost banaka dodatno ugrozila finansiranje privatne potrošnje. Domaća proizvodnja i uvoz potrošačkih dobara, te promet u maloprodaji ukazuju da je snažan pad raspoloživog dohodka bio praćen padom privatne potrošnje tako da je štednja sektora domaćinstava najvjerojatnije ostala približno nepromjenjena ili u najgorem slučaju neznatno smanjena u odnosu na prethodnu godinu. S druge strane, preliminarni podaci o konsolidovanim budžetima BiH ukazuju na blag nominalni i realni porast javne potrošnje.

Recesijom izazvan snažan dvocifreni pad investicija iz 2009. godine je nastavljen u 2010. i to skoro nepromjenjenim intenzitetom. Ovakav pad je rezultat smanjenja kako privatnih tako i javnih investicija. Kao glavni uzroci se pripisuju slabi poslovni rezultati preduzeća u protekle skoro dvije godine, povećani rizici investiranja obzirom na pad i spori oporavak izvozne tražnje, te skroman porast javnih prihoda. Finansiranje privatnih investicija je dodatno otežano uslijed reducirane dostupnosti bankarskih kredita, te pada direktnih stranih ulaganja koji prisutni skoro od samog početka svjetske finansijske krize.

Negativna štednja sektora preduzeća i vlade, te stagnacija štednje domaćinstava su doveli do kakvog takvog smanjenja bruto nacionalne štednje u prvih devet mjeseci. Uprkos tome, znatno snažniji pad investicija je, kroz pad uvoza opreme, umanjio deficit tekućeg računa u poređenju sa prethodnom godinom. Pad deficita tekućeg računa karakteriše prije svega značajan pad vanjsktrgovinskog deficita roba od 8%, praćenog dvocifrenom stopom pada priliva po osnovu dohodaka, te sve skromnijim opadanjem tekućih transfera. Pad robnog deficita u prvih jedanaest mjeseci je bio rezultat snažnog

porasta vrijednosti robnog izvoza od 28,2% i skromnog porasta uvoza od 9,7. Ipak, imajući u vidu ogroman skok cijena energenata i metala, a djelomično i hrane, te dominantnu ulogu ovih kategorija u ukupnom porastu izvoza i uvoza, realni rast robnog izvoza se najvjerojatnije kretao između 5-10% dok je uvoz zabilježio realni pad od 3-5%. Tako je brži oporavak izvoza u odnosu na uvoz doveo do pozitivnog doprinosa vanjskog sektora ukupnom ekonomskom rastu u prvih jedanaest mjeseci.

Nastavak oporavka prije svega EU ekonomije bi u skorijoj budućnosti mogao dodatno ojačati tražnju za BiH izvozom i na taj način još više ojačati postojeće trendove početka ekonomskog oporavka u BiH.

1. Realni sektor

1.1. Industrijska proizvodnja u BiH

Nakon 11 mjeseci 2010. godine industrijska proizvodnja u BiH se prilično stabilizirala iako oporavak još uvijek nije na nivou zemalja EU. U poređenju sa prvih 11 mjeseci prethodne godine industrijska proizvodnja u BiH bilježi povećanje fizičkog obima proizvodnje od 0,9%. Posmatrano po entitetima rast industrijske proizvodnje bio je dosta izražajni i iznosio je 3,4% u FBiH, odnosno 4,1% u RS-u u odnosu na isti period prethodne godine.¹ Trend oporavka industrijske proizvodnje dosta je evidentniji ako se posmatraju posljednji raspoloživi statistički podaci na mjesečnom nivou. Tako je BiH industrijska proizvodnja u novembru 2010. povećana za 2% u odnosu na novembar prošle godine. S druge strane podaci po entitetima su dosta ohrabrujući tako da su stope rasta industrijske proizvodnje u odnosu na isti mjesec prethodne godine iznosile preko 10%. Rast industrijske proizvodnje u novembru ove godine u FBiH iznosio 12,3%, dok je stopa rasta u RS-u iznosila 11,6% u odnosu na isti mjesec prethodne godine.

Indeksi industrijske proizvodnje u BiH tokom 2010.godine

Indeksi g/g		2007	2008	2009	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Jan-Nov
		2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010
Industrijska proizvodnja	FBiH	108,6	107,9	88,4	100,1	103,5	102,5	102,6	104	96,7	96,7	101	104,3	108,6	112,3	103,4
	RS	101,4	116,8	119	111	101,8	105,8	111,0	112	101,5	88,5	106	103	97,3	111,6	104,1
fizički obim	BiH	-	-	96,7	99,5	99,5	104,3	102,7	105	95,7	95,3	107	98,8	99,9	102	100,9

Izvor: BHAS, FZZS FBiH, RZSRS

1.2. Tržište rada BiH

Tržište rada BiH i dalje bilježi negativan trend smanjenja broja zaposlenih lica uz povećanje broja nezaposlenih lica. Iako je broj zaposlenih u BiH u oktobru 2010. godine uvećan za 2,2%², prosječan broj zaposlenih lica u BiH u periodu I-X 2010. godine je smanjen za 1,9% g/g i iznosio je 677,8 hiljada lica. Najveće smanjenje broja zaposlenih u prvih jedanaest mjeseci je tradicionalno u okviru privatnog sektora, odnosno prerađivačke industrije 5,8%, građevinarstva 8,9% i trgovine na veliko i malo 4,2%. S druge strane, prosječan broj nezaposlenih lica u BiH je u periodu I-XI 2010. godine uvećan za 4,1% i iznosio je 516,5 hiljada lica. Evidentno je da broj nezaposlenih lica nešto sporije raste u odnosu na početak 2010. godine (tabela ispod).

Usporena ekonomska aktivnost ostavila je posljedice na nivo plata u BiH. Tako je prosječna neto plata u BiH za period I-X 2010. godine iznosila 796 KM i veća je za 0,9% u odnosu na isti period 2009. godine. Ako se uzme u obzir inflacija u BiH od 2%, u istom periodu realni rast neto plata u BiH je bio negativan i iznosio 1%. Smanjenje broja zaposlenih i stagnacija plata imali su negativan uticaj na penzije u BiH. Prosječna penzija u BiH u periodu I-XI 2010. godine je iznosila 333³ KM i manja je za 1,1% g/g.

¹ Podaci Agencije za statistiku BiH i entitetskih zavoda za statistiku se razlikuju se zbog neusklađenosti metodologija prilikom obračunavanja indeksa industrijske proizvodnje.

² Privremeni podatak BHAS.

³ Prosječna penzija u BiH je izračunata na osnovu prosječnih mjesečnih penzija ponderisanih udjelom ukupnog boja penzionera u svakom od BH entiteta u ukupnom broju penzionera.

Osnovni indikatori na tržištu rada BiH:

	Broj zaposlenih lica u BiH	Stopa rasta (g/g)
I 2010.	678.704	-2,7%
II 2010.	677.084	-2,8%
III 2010.	676.358	-2,5%
IV 2010.	676.802	-2,5%
V 2010.	677.221	-2,5%
VI 2010.	676.997	-2,4%
VII 2010.	677.290	-2,1%
VIII 2010.	675.999	-1,9%
IX 2010.	680.135	-1,4%
X 2010.	681.332	2,2%
I-X 2010.	677.792	-1,9%
	Broj nezaposlenih lica u BiH	Stopa rasta (g/g)
I 2010.	516.121	5,7%
II 2010.	519.462	5,6%
III 2010.	519.207	5,2%
IV 2010.	515.685	4,6%
V 2010.	512.243	4,4%
VI 2010.	512.153	4,0%
VII 2010.	516.262	3,9%
VIII 2010.	517.508	3,4%
IX 2010.	517.062	2,9%
X 2010.	517.014	2,6%
XI 2010.	519.018	2,5%
I-XI 2010.	516.501	4,1%
	Prosječna neto plata u BiH (KM)	Stopa rasta (g/g)
I 2010.	789	0,7%
II 2010.	782	-1,0%
III 2010.	798	0,9%
IV 2010.	799	0,7%
V 2010.	795	1,1%
VI 2010.	798	0,7%
VII 2010.	799	0,8%
VIII 2010.	800	1,9%
IX 2010.	800	1,9%
X 2010.	795	0,8%
I-X 2010.	796	0,9%
	Prosječna penzija u BiH (KM)	Stopa rasta (g/g)
I 2010.	334,0	-1,3%
II 2010.	333,7	-1,5%
III 2010.	333,6	-1,4%
IV 2010.	332,8	-1,3%
V 2010.	333,4	-1,3%
VI 2010.	333,1	-1,3%
VII 2010.	332,2	-1,0%
VIII 2010.	332,2	-0,8%
IX 2010.	331,9	-0,9%
X 2010.	331,9	-0,2%
XI 2010.	331,0	-0,6%
I-XI 2010.	332,7	-1,1%

2. Javne finansije

2.1. Indirektni porezi u BiH

U periodu januar-novembar 2010. godine prikupljeno je preko 4,2 miliona KM prihoda od indirektnih poreza, što u poređenju sa prethodnom godinom predstavlja rast od 5,75%. U pozadini ovog rasta stoji porast prihoda od akciza, poreza na dodatnu vrijednost i putarina te pad prihoda od carina. Prihodi od akciza u posmatranom periodu bilježe rast od 15,68%, čime je nastavljen pozitivan trend uzrokovan harmonizacijom sa Evropskom unijom i usaglašavanjem modela i visine akciza sa zemljama u okruženju. U periodu januar-novembar 2010. godine, prihodi od PDV-a u odnosu na isti period prethodne godine bilježe rast od 2,95%. Prihodi od putarina u posmatranom razdoblju takođe bilježe rast od 24,34%. Kao što je već pomenuto, prihodi od carina s druge strane u navedenom vremenskom okviru bilježe pad od 13,66%.

(u milionima KM za period januar-novembar)

Indirektni porezi	2009	2010	Trend
Carine	316	273	-13,66%
Akcize	917	1.061	15,68%
PDV	2.559	2.634	2,95%
Putarine	226	281	24,34%
Ukupno	4.017	4.248	5,75%

2.2. Prihodi od direktnih poreza i doprinosa u BiH

Ukupni prihodi od direktnih poreza u periodu januar-septembar 2010. godine na nivou BiH bilježe pad od 4%. Prihodi po ovom osnovu su u FBiH rasli za 1,9%, dok RS bilježi pad prihoda od direktnih poreza za 12,1% za posmatrano razdoblje. U FBiH je evidentiran rast prihoda od doprinosa za 5,9%, dok je u RS evidentiran pad po ovom osnovu od 1%. Ukupnih prihoda, evidentirani kod entitetskih poreskih uprava, koji pored direktnih poreza i doprinosa, uključuju i ostale takse, kazne i naknade bilježe rast od 5,5 % u FBiH i pad od 3,5% u RS.

(u milionima KM)

Naziv prihoda	FBiH (januar-septembar)			RS (januar-septembar)		
	2009	2010	%	2009	2010	%
Direktni porezi	382,3	389,7	1,9%	282,4	248,2	-12,1%
Porez na platu	191,5	196,7	2,7%	94,6	93,3	-1,4%
Porez na dobit	122,2	138,5	13,3%	114,6	93,3	-18,5%
Porezi građana	65,8	51,8	-21,2%	37,7	38,4	2,0%
Ostali porezi	2,8	2,8	-1,3%	35,6	23,2	-34,9%
Ostale takse, kazne i naknade	241,0	260,6	8,1%	209,4	205,0	-2,1%
Doprinosi	1.745,0	1.847,4	5,9%	866,3	857,9	-1,0%
PIO	982,5	1.025,1	4,3%	459,1	458,7	-0,1%
Zdravstvo	682,8	739,2	8,3%	354,2	345,3	-2,5%
Nezaposleni	79,7	83,1	4,3%	17,8	17,6	-0,9%
Dječija zaštita	-	-	-	34,7	34,4	-0,6%
Zapošljavanje invalida	-	-	-	0,6	1,8	-
Ukupno (direktni porezi + ostale takse, kazne i naknade + doprinosi)	2.368,3	2.497,7	5,5%	1.358,1	1.311,1	-3,5%

2.3. Izvršenje budžeta entitetskih Vlada

Budžetski prihodi Federacije BiH na devetomjesečnom nivou u 2010. godine u odnosu na isti period prethodne godine bilježe rast od 8,2%. S druge strane, rashodi za posmatrano razdoblje bilježe rast od 5,8 %. Posljednji zvanični podaci dostavljeni za RS odnose se na period januar-maj 2010. Prema tim podacima, prihodi u budžetu Republike Srpske su za period januar-maj 2010. godine viši za 2,2% u odnosu na isti period 2009. godine. Rashodi istovremeno bilježe rast od 18,9%.

(u milionima KM za period januar-septembar)

Federacija BiH	2009	2010	%
Prihodi	934,09	1.010,35	8,2%
Porezni prihodi	739,29	865,96	17,1%
Neporezni prihodi	194,81	144,39	-25,9%
Rashodi	1.068,82	1.130,74	5,8%
Plaće i naknade	142,82	127,44	-10,8%
Materijal i usluge	39,45	55,62	41,0%
Tekući transferi	558,06	737,89	32,2%

(u milionima KM za period januar-maj)

Republika Srpska	2009	2010	%
Prihodi	533,78	545,29	2,2%
Porezni prihodi	135,98	473,50	248,2%
Neporezni prihodi	67,97	70,89	4,3%
Rashodi	575,95	684,59	18,9%
Plaće i naknade	256,43	252,80	-1,4%
Materijal i usluge	29,98	24,05	-19,8%
Subvencije i transferi	242,10	112,53	-53,5%

3. Cijene, monetarni i finansijski sektor

3.1. Cijene – Indeks potrošačkih cijena (CPI)

Cijene u BiH su se u novembru 2010. godine nastavile uvećavati. Tako je u pomenutom mjesecu inflacija u BiH iznosila 2,3% dok je za period I-XI 2010. godine iznosila 2% g/g. Najznačajniji rast cijena kao i u oktobru bio je kroz kategorije stanovanja i energenata, transporta i alkohola i duvana. U periodu I-XI 2010. godine stanovanje i energenti su poskupili za 3,2%, transport 7,2% te alkohol i duvan 21%. Kategorija hrane koja ima najveće učešće u CPI indeksu u istom periodu je zabilježila smanjenje cijena od 1,1% g/g, ali je već u novembru registrovan rast cijena ove kategorije od 2,1% g/g što ukazuje na poskupljenje hrane u BiH.

CPI - BiH	g/g
I 2010.	101,4
II 2010.	101,7
III 2010.	101,9
IV 2010.	102,4
V 2010.	102,6
VI 2010.	102,5
VII 2010.	101,8
VIII 2010.	101,7
IX 2010.	101,9
X 2010.	102,2
XI 2010.	102,3
I-XI 2010.	102,0

3.2 Monetarni agregati

Na kraju novembra mjeseca, primjećuje se da novačana masa M2 nastavlja svoj blagi rast u odnosu na isti period prethodne godine. U skladu sa tim, na kraju posmatranog mjeseca dostiže nivo od skoro 13,9 milijardi KM i tako bilježi stopu rasta od 9,7% g/g. Što se tiče ovog agregata, posmatranog na mjesečnom nivou bilježi se njegovo smanjenje u odnosu na prethodni mjesec, ali je stopa rasta (m/m) još uvijek pozitivna. Značajno je možda spomenuti prosječan godišnji rast ovog agregata, kao i njegovih komponenti (QM i M1), i to u odnosu na prosječan godišnji rast prethodne godine. Prosječan godišnji rast M2 za prvih jedanaest mjeseci 2010. godine iznosi 7,6% (2009. godine je bio negativan (-1,8%)). Detaljniji prikaz ovog agregata, kao i njegovih komponenti slijedi u tabeli ispod.

U milionima KM

Period	Gotovi na izvan monetarnih vlasti	Depoziti banaka kod monetarnih vlasti	Ostali depoziti po viđenju kod monetarnih vlasti	Rezervni novac (M0)	Gotovi na izvan banaka	Depoziti po viđenju u domaćoj valuti	Transakcijski novac (M1)	Oročeni i štedni depoziti u domaćoj valuti	Depoziti po viđenju u stranoj valuti	Oročeni i štedni depoziti u stranoj valuti	Kvazi novac (QM)	Monetarni agregati; M2 (M1+QM)
Jan-10	2.275,5	3.162,3	4,9	5.442,7	2.002,0	3.875,5	5.877,5	1.777,4	1.398,2	3.931,1	7.106,7	12.984,2
Feb-10	2.269,6	3.176,2	4,3	5.450,1	2.006,0	3.846,1	5.852,1	1.791,9	1.424,9	3.967,7	7.184,5	13.036,6
Mar-10	2.254,9	3.319,1	3,8	5.577,8	1.974,6	3.907,5	5.882,1	1.774,0	1.572,0	3.992,2	7.338,2	13.220,3
Apr-10	2.269,5	3.289,2	5,0	5.563,7	2.005,0	4.008,0	6.013,0	1.714,3	1.667,2	3.986,9	7.368,4	13.381,4
Maj-10	2.278,0	3.250,5	4,5	5.533,0	1.980,8	4.064,4	6.045,2	1.700,6	1.634,4	4.037,0	7.372,0	13.417,2
Jun-10	2.286,5	3.082,3	7,1	5.375,9	1.989,6	3.871,9	5.861,5	1.789,2	1.684,5	4.086,4	7.560,1	13.421,6
Jul-10	2.348,1	3.179,9	7,0	5.535,0	2.072,9	4.017,5	6.090,4	1.807,4	1.636,3	4.037,9	7.481,6	13.572,0
Avg-10	2.367,8	3.426,7	5,7	5.500,2	2.064,7	4.114,2	6.178,9	1.822,1	1.683,8	4.134,6	7.640,5	13.819,4
Sep-10	2.407,4	3.273,3	7,6	5.688,3	2.109,1	4.005,2	6.114,3	1.826,0	1.620,5	4.052,9	7.499,4	13.613,7
Okt-10	2.427,0	3.416,9	6,6	5.850,5	2.144,1	4.073,5	6.217,6	1.873,3	1.617,5	4.065,1	7.555,9	13.773,5
Nov-10	2.442,2	3.448,1	7,8	5.898,1	2.115,0	4.095,4	6.210,4	1.916,0	1.684,4	4.058,3	7.658,7	13.869,1
stope rasta g/g u %												
Jan-10	-4,6%	1,2%	-22,2%	-1,3%	-3,9%	6,3%	2,6%	-1,6%	-6,8%	12,0%	4,2%	3,5%
Feb-10	-3,2%	3,2%	-25,9%	0,4%	-2,6%	6,9%	3,4%	1,8%	-5,8%	11,6%	5,2%	4,4%
Mar-10	-2,7%	10,9%	-41,5%	4,9%	-2,0%	10,2%	5,8%	0,7%	7,1%	10,4%	7,2%	6,6%
Apr-10	-3,9%	10,6%	-62,1%	4,0%	-4,6%	17,0%	8,8%	-2,9%	14,2%	10,0%	7,5%	8,1%
Maj-10	-2,1%	15,4%	-29,7%	7,5%	-1,6%	13,7%	8,2%	-2,3%	12,4%	11,3%	8,1%	8,1%
Jun-10	-0,8%	9,7%	-15,5%	4,9%	0,2%	7,0%	4,6%	5,9%	17,7%	11,8%	11,6%	8,4%
Jul-10	1,5%	-3,1%	89,2%	-1,2%	2,0%	12,6%	8,7%	5,6%	12,2%	9,2%	8,9%	8,8%
Avg-10	3,5%	1,2%	50,0%	2,1%	3,4%	11,0%	8,4%	6,0%	13,1%	11,3%	10,4%	9,5%
Sep-10	6,0%	0,9%	68,9%	3,0%	6,6%	8,8%	8,0%	5,4%	10,5%	7,1%	7,4%	7,7%
Okt-10	8,5%	11,7%	-18,5%	10,3%	8,9%	12,0%	10,9%	6,2%	13,4%	5,3%	7,1%	8,8%
Nov-10	8,4%	18,9%	66,0%	14,4%	8,2%	13,4%	11,6%	8,0%	19,2%	4,4%	8,3%	9,7%
stope rasta m/m u %												
Jan-10	0,3%	-6,3%	-18,3%	-3,6%	-0,4%	-0,1%	-0,2%	-0,3%	-3,0%	1,1%	-0,1%	-0,1%
Feb-10	-0,3%	0,4%	-12,2%	0,1%	0,2%	-0,8%	-0,4%	0,8%	1,9%	0,9%	1,1%	0,4%
Mar-10	-0,6%	4,5%	-11,6%	2,3%	-1,6%	1,6%	0,5%	-1,0%	10,3%	0,6%	2,1%	1,4%
Apr-10	0,6%	-0,9%	31,6%	-0,3%	1,5%	2,6%	2,2%	-3,4%	6,1%	-0,1%	0,4%	1,2%
Maj-10	0,4%	-1,2%	-10,0%	-0,6%	-1,2%	1,4%	0,5%	-0,8%	-2,0%	1,3%	0,0%	0,3%
Jun-10	0,4%	-5,2%	57,8%	-2,8%	0,4%	-4,7%	-3,0%	5,2%	3,1%	1,2%	2,6%	0,0%
Jul-10	2,7%	3,2%	-1,4%	3,0%	4,2%	3,8%	3,9%	1,0%	-2,9%	-1,2%	-1,0%	1,1%
Avg-10	0,8%	7,8%	-18,6%	4,8%	-0,4%	2,4%	1,5%	0,8%	2,9%	2,4%	2,1%	1,8%
Sep-10	1,7%	-4,5%	33,3%	-1,9%	2,2%	-2,6%	-1,0%	0,2%	-3,8%	-2,0%	-1,8%	-1,5%
Okt-10	0,8%	4,4%	-13,2%	2,9%	1,7%	1,7%	1,7%	2,6%	-0,2%	0,3%	0,8%	1,2%
Nov-10	0,6%	0,9%	18,2%	0,8%	-1,4%	0,5%	-0,1%	2,3%	4,1%	-0,2%	1,4%	0,7%
prosječni rast za prvih jedanaest mjeseci g/g u %												
2009	-2,6%	-15,9%	3,5%	-10,8%	-5,0%	-8,1%	-7,1%	4,5%	-7,2%	7,1%	3,1%	-1,8%
2010	1,0%	7,3%	5,3%	4,5%	1,3%	10,7%	7,3%	3,3%	9,8%	9,5%	7,9%	7,6%
prosječni rast za prvih jedanaest mjeseci m/m u %												
2009	-1,1%	-0,6%	6,8%	-0,8%	-1,4%	-0,2%	-0,7%	0,3%	-0,6%	1,0%	0,5%	0,0%
2010	0,7%	0,3%	5,0%	0,4%	0,5%	0,5%	0,5%	0,7%	1,5%	0,4%	0,7%	0,6%

Izvor: CBBiH

3.3 Prosječna obavezna rezerva

Tokom novembra mjeseca osnovica za obračun obavezne rezerve (OR) je nastavila da se smanjuje u odnosu na isti period prethodne godine. Na kraju posmatranog mjeseca tekuće godine dostigla je nivo od oko 15,5 milijardi KM i zabilježila smanjenje od 1,7% g/g. Tokom posmatranog mjeseca ukupna sredstva koja banke drže na svojim računima kod CB, a po osnovu OR bilježe značajnije povećanje (12,7% g/g) u odnosu na isti period prethodne godine. U skladu sa povećanjem sredstava na računu kod CB, i višak sredstava po osnovu OR bilježi značajnije povećanje od 36,8% g/g. Na mjesečnom nivou sve ove kategorije bilježe blagi porast. Detaljniji prikaz se nalazi u tabeli ispod.

U milionima KM

Period	Osnovica za obračun obavezne rezerve	Prosječne obavezne rezerve	Prosječan saldo računa obaveznih rezervi kod CBBiH	Ukupna sredstva za održavanje obavezne rezerve	Razlika	Prosječna stopa obavezne rezerve	Stopa obavezne rezerve
Jan-10	15.764,6	1.623,9	3.203,2	3.203,2	1.579,2	20%	10%
Feb-10	15.688,3	1.613,4	3.086,2	3.086,2	1.472,8	20%	10%
Mar-10	15.649,5	1.604,4	3.024,7	3.024,7	1.420,3	19%	10%
Apr-10	15.790,4	1.630,7	3.144,5	3.144,5	1.513,8	20%	10%
Maj-10	15.873,7	1.645,8	3.096,2	3.096,2	1.450,4	20%	10%
Jun-10	15.788,5	1.644,2	3.041,8	3.041,8	1.397,6	19%	10%
Jul-10	15.524,7	1.622,4	3.036,9	3.036,9	1.414,5	20%	10%
Avg-10	15.448,7	1.618,1	3.149,6	3.149,6	1.531,5	20%	10%
Sep-10	15.572,8	1.634,2	3.233,5	3.233,5	1.599,3	21%	10%
Okt-10	15.354,8	1.607,8	3.231,0	3.231,0	1.623,2	21%	10%
Nov-10	15.504,4	1.627,9	3.302,3	3.302,3	1.674,4	21%	10%
stope rasta u g/g u %							
Jan-10	-7,8%	-20,7%	1,9%	1,9%	44,1%		
Feb-10	-7,8%	-20,7%	0,9%	0,9%	43,8%		
Mar-10	-7,4%	-20,3%	1,1%	1,1%	45,3%		
Apr-10	-5,0%	-17,5%	7,5%	7,5%	59,4%		
Maj-10	-0,3%	0,2%	7,2%	7,2%	16,3%		
Jun-10	0,4%	2,2%	9,8%	9,8%	20,5%		
Jul-10	-0,9%	1,4%	5,8%	5,8%	11,3%		
Avg-10	-3,4%	-1,5%	-3,3%	-3,3%	-5,1%		
Sep-10	-2,9%	-0,6%	-0,9%	-0,9%	-1,2%		
Okt-10	-3,3%	-1,1%	5,7%	5,7%	13,5%		
Nov-10	-1,7%	1,0%	12,7%	12,7%	26,8%		
stope rasta u m/m u %							
Jan-10	0,3%	1,1%	7,9%	7,9%	15,9%		
Feb-10	-0,5%	-0,6%	-3,7%	-3,7%	-6,7%		
Mar-10	-0,2%	-0,6%	-2,0%	-2,0%	-3,6%		
Apr-10	0,9%	1,6%	4,0%	4,0%	6,6%		
Maj-10	0,5%	0,9%	-1,5%	-1,5%	-4,2%		
Jun-10	-0,5%	-0,1%	-1,8%	-1,8%	-3,6%		
Jul-10	-1,7%	-1,3%	-0,2%	-0,2%	1,2%		
Avg-10	-0,5%	-0,3%	3,7%	3,7%	8,3%		
Sep-10	0,8%	1,0%	2,7%	2,7%	4,4%		
Okt-10	-1,4%	-1,6%	-0,1%	-0,1%	1,5%		
Nov-10	1,0%	1,3%	2,2%	2,2%	3,2%		
prosječni rast za prvih jedanaest mjeseci g/g u %							
2009.	-6,1%	-41,0%	-17,9%	-17,9%	93,0%		
2010.	-3,6%	-7,1%	4,4%	4,4%	25,0%		
prosječni rast za prvih jedanaest mjeseci m/m u %							
2009.	-0,8%	-3,4%	-0,5%	-0,5%	7,7%		
2010.	-0,1%	0,3%	1,0%	1,0%	2,1%		

Izvor: CBBiH

3.4 Devizne rezerve Centralne banke BiH

Ukupne devizne rezerve CB BiH tokom zadnjeg posmatranog mjeseca su dostigle nivo od oko 6,5 milijardi KM. U odnosu na isti period prethodne godine su zabilježile rast od 6% g/g. Posmatrano na mjesečnom nivou nije se desio neki značajniji rast, svega 0,6% m/m. Ali ako se posmatra prosječan kako godišnji, tako i mjesečni rast, u odnosu na prosječan rast prethodne godine (godišnji i mjesečni), uočava se da je pozitivan, iako znatno sporiji. Detaljniji prikaz deviznih rezervi se nalazi u tabeli ispod.

U milionima KM

Godina	Zlato	Držanje SDR	Strana valuta u trezoru CBBiH	Depoziti kod nerezidentnih banaka	Ostalo	Investicije u vrijednosne papire	Bruto devizne rezerve	Neto devizne rezerve	Monetarna pasiva	Neto slobodne rezerve
Jan-10	64,1	5,9	105,7	3.042,3	2,2	2.814,6	6.034,7	6.033,8	5.523,5	583,0
Feb-10	68,2	4,5	85,7	3.081,3	2,3	2.797,3	6.039,3	6.038,4	5.517,0	510,3
Mar-10	68,4	3,5	72,6	2.942,0	2,2	3.104,8	6.193,5	6.192,6	5.666,9	525,7
Apr-10	73,7	3,5	103,9	2.455,1	2,4	3.511,7	6.150,3	6.149,4	5.670,6	478,8
Maj-10	81,3	1,8	75,5	2.430,1	2,6	3.523,6	6.114,9	6.116,9	5.617,9	496,0
Jun-10	84,3	1,9	103,1	2.209,1	3,6	3.551,3	5.953,4	5.952,2	5.459,9	492,3
Jul-10	75,1	2,7	69,4	2.386,5	2,0	3.562,9	6.098,6	6.097,6	5.619,1	478,5
Avg-10	61,4	0,2	116,1	2.653,0	2,4	3.541,8	6.374,9	6.373,9	5.882,4	491,5
Sep-10	60,2	0,2	63,4	2.612,4	1,8	3.519,9	6.257,8	6.256,8	5.775,0	481,8
Okt-10	61,4	2,6	117,9	2.605,4	1,4	3.627,4	6.416,1	6.415,1	5.938,9	476,1
Nov-10	65,9	0,0	77,2	2.975,8	2,1	3.331,8	6.452,8	6.450,3	5.964,0	486,3
stopa rasta g/g u %										
Jan-10	0,0%	1.375,0%	-31,7%	-37,7%	-95,4%	164,0%	-1,9%	-1,9%	-0,7%	-12,5%
Feb-10	0,0%	1.400,0%	-45,6%	-32,5%	-95,1%	115,5%	-0,4%	-0,4%	0,8%	-12,0%
Mar-10	18,8%	1.066,7%	-63,2%	-35,1%	-94,2%	153,3%	2,3%	2,3%	4,0%	-13,0%
Apr-10	33,3%	1.066,7%	-30,0%	-42,3%	-91,9%	143,7%	3,8%	3,8%	4,2%	-1,4%
Maj-10	41,4%	800,0%	-48,7%	-40,3%	-89,9%	147,3%	6,8%	6,8%	7,3%	1,0%
Jun-10	54,4%	850,0%	-32,3%	-48,6%	-84,5%	206,1%	4,7%	4,7%	5,1%	0,1%
Jul-10	33,6%	170,0%	-31,2%	-46,5%	-87,3%	132,1%	-1,1%	-1,1%	-0,9%	-3,5%
Avg-10	12,0%	-99,9%	-14,6%	-34,8%	-72,4%	76,6%	-2,6%	-2,6%	-2,7%	-1,2%
Sep-10	5,1%	-99,4%	-40,1%	-31,7%	-50,0%	45,9%	-2,7%	-2,7%	-2,7%	-3,7%
Okt-10	5,0%	-62,9%	-8,8%	-17,9%	-50,0%	26,8%	3,0%	3,0%	3,6%	-4,9%
Nov-10	0,6%	-100,0%	-35,3%	-4,3%	-22,2%	19,5%	6,0%	5,9%	6,9%	-4,8%
stopa rasta m/m u %										
Jan-10	1,3%	3,5%	-1,6%	-7,8%	0,0%	2,9%	-2,9%	-2,9%	-3,2%	0,9%
Feb-10	6,4%	-23,7%	-18,9%	1,3%	4,5%	-0,6%	0,1%	0,1%	-0,1%	2,2%
Mar-10	0,3%	-22,2%	-15,3%	-4,5%	-4,3%	11,0%	2,6%	2,6%	2,7%	0,8%
Apr-10	7,7%	0,0%	43,1%	-16,5%	9,1%	13,1%	-0,7%	-0,7%	0,1%	-8,9%
Maj-10	10,3%	-48,6%	-27,3%	-1,0%	8,3%	0,3%	-0,6%	-0,5%	-0,9%	3,6%
Jun-10	3,7%	5,6%	36,6%	-9,1%	38,5%	0,8%	-2,6%	-2,7%	-2,8%	-0,7%
Jul-10	-10,9%	42,1%	-32,7%	8,0%	-44,4%	0,3%	2,4%	2,4%	2,9%	-2,8%
Avg-10	-18,2%	-92,6%	67,3%	11,2%	20,0%	-0,6%	4,5%	4,5%	4,7%	2,7%
Sep-10	-2,0%	0,0%	-45,4%	-1,5%	-25,0%	-0,6%	-1,8%	-1,8%	-1,8%	-2,0%
Okt-10	2,0%	1.200,0%	86,0%	-0,3%	-22,2%	3,1%	2,5%	2,5%	2,8%	-1,2%
Nov-10	7,3%	-100,0%	-34,5%	14,2%	50,0%	-8,1%	0,6%	0,5%	0,4%	2,1%
prosječni rast za prvih jedanaest mjeseci g/g u %										
2009.	0,0%	4.093,6%	210,7%	-20,2%	-62,9%	36,0%	-7,3%	-7,3%	-9,0%	17,4%
2010.	18,6%	578,7%	-34,7%	-33,8%	-75,7%	111,9%	1,6%	1,6%	2,3%	-5,1%
prosječni rast za prvih jedanaest mjeseci m/m u %										
2009.	1,8%	2.455,9%	-2,6%	-3,5%	-21,0%	8,6%	-0,2%	-0,2%	-0,2%	-0,7%
2010.	0,7%	87,6%	5,2%	-0,5%	3,1%	2,0%	0,4%	0,4%	0,4%	-0,3%

Izvor: CBBiH

3.5 Depoziti

Za jedanaest mjeseci 2010. godine ukupni depoziti dosegli su razinu od 12,8 mlrd. KM što je povećanje u odnosu na isto razdoblje prošle godine od 936,6 mil. KM. Kao što je trend bio i u prethodnim mjesecima, najveći doprinos rastu ukupnih depozita dali su depoziti stanovništva. Ovi depoziti tijekom 2010. godine bilježe pozitivan rast. Za jedanaest mjeseci 2010. godine iznosili su 6,3 mlrd. KM i veći su u odnosu na isto razdoblje prošle godine za 15,3%, a u odnosu na kraj prošle godine za 11,3%. Za razliku od depozita stanovništva, depoziti sektora nefinancijskih poduzeća kroz 2010. godinu bilježe slab i promjenjiv godišnji rast. Na kraju studenog⁴ 2010. godine depoziti nefinancijskih poduzeća iznosili su 3,8 mlrd. KM što predstavlja rast od 84,1 mil. KM ili 2,2% u odnosu na isto razdoblje prošle godine.

u mil. KM

Godina	Mjesec	Ukupni depoziti	Depoziti stanovništva	Depoziti nefinancijskih poduzeća ⁵	Depoziti opće vlade ⁶	Ostali depoziti ⁷
Stanje na kraju perioda						
2010.	01.	12.030	5.725	3.726	1.808	771
2010.	02.	12.024	5.816	3.714	1.731	763
2010.	03.	12.395	5.893	3.845	1.924	733
2010.	04.	12.450	5.979	3.852	1.864	755
2010.	05.	12.551	6.001	3.916	1.869	765
2010.	06.	12.518	6.068	3.816	1.829	805
2010.	07.	12.539	6.100	3.828	1.816	794
2010.	08.	12.796	6.116	4.055	1.813	811
2010.	09.	12.492	6.163	3.825	1.728	776
2010.	10.	12.717	6.222	3.755	1.918	823
2010.	11.	12.799	6.301	3.826	1.839	833
Stopa rasta g/g						
2010.	01.	0,52%	12,05%	-1,62%	-26,86%	28,55%
2010.	02.	0,97%	12,39%	-1,06%	-27,11%	26,23%
2010.	03.	5,29%	14,38%	2,72%	-15,93%	24,62%
2010.	04.	6,62%	13,95%	5,16%	-13,90%	25,27%
2010.	05.	6,64%	15,13%	6,67%	-16,55%	18,21%
2010.	06.	7,14%	15,41%	3,59%	-13,40%	27,83%
2010.	07.	3,88%	14,59%	3,96%	-25,23%	24,91%
2010.	08.	6,46%	14,06%	5,40%	-16,24%	25,60%
2010.	09.	4,34%	13,79%	0,78%	-17,86%	18,22%
2010.	10.	6,63%	14,65%	-0,12%	-5,15%	14,52%
2010.	11.	7,90%	15,27%	2,25%	-5,22%	16,65%
Prosječna godišnja stopa rasta za jedanaest mjeseci						
2009.		-4,01%	-2,53%	2,44%	-21,45%	35,44%
2010.		5,13%	14,15%	2,52%	-16,68%	22,78%

Izvor: Centralna banka BiH

⁴ Budući da su podaci o bankarskom sektoru (kreditu, depoziti, itd.) dati kumulativno na kraju razdoblja, vrijednosti na kraju mjeseca studenog predstavljaju vrijednosti za jedanaest mjeseci 2010. godine.

⁵ Prema CB BiH sektor nefinancijskih poduzeća čine nefinancijska javna poduzeća, nefinancijska privatna poduzeća i udruženja i neprofitne organizacije.

⁶ Sektor opće vlade čine sve razine vlada u BiH.

⁷ U ostalim depozitima su depoziti nebankarskih financijskih institucija i ostali depoziti.

3.6 Krediti

Za razliku od ukunih depozita, ukupni krediti i dalje bilježe skroman godišnji rast. Za jedanaest mjeseci 2010. godine zabilježili su stopu rasta od 1,8% g/g i dosegli razinu od 14,4 mlrd. KM. Najveći udio u ukupnim kreditima imaju krediti dati nefinancijskim poduzećim (52,7%) i krediti dati stanovništvu (43,7%). Dok prvi bilježe rast na godišnjoj razini od 3,4%, drugi i dalje imaju negativan rast od 1,3%. Ovakva kretanja doprinijela su slabom rastu ukupnih kredita bh. banaka.

u mil. KM

Godina	Mjesec	Ukupni krediti	Krediti stanovništvu	Krediti nefinancijskim poduzećima	Krediti općoj vladi	Ostali krediti ⁸
Stanje na kraju perioda						
2010.	01.	14.015	6.258	7.330	324	102
2010.	02.	14.090	6.222	7.430	341	97
2010.	03.	14.134	6.218	7.481	350	85
2010.	04.	14.158	6.226	7.494	357	81
2010.	05.	14.228	6.245	7.536	369	79
2010.	06.	14.238	6.287	7.501	373	77
2010.	07.	14.256	6.283	7.486	411	76
2010.	08.	14.248	6.264	7.492	418	74
2010.	09.	14.253	6.283	7.469	427	74
2010.	10.	14.258	6.266	7.472	444	76
2010.	11.	14.367	6.275	7.567	453	72
Stopa rasta g/g						
2010.	01.	-3,62%	-6,56%	-1,10%	20,47%	-37,08%
2010.	02.	-3,14%	-6,68%	-0,18%	19,81%	-36,09%
2010.	03.	-2,43%	-6,23%	0,61%	23,34%	-37,43%
2010.	04.	-1,99%	-5,64%	0,95%	19,88%	-35,40%
2010.	05.	-2,17%	-4,89%	1,67%	-17,62%	-33,11%
2010.	06.	-1,79%	-3,68%	1,21%	-16,85%	-30,07%
2010.	07.	-1,00%	-3,24%	1,77%	-8,21%	-26,70%
2010.	08.	0,58%	-3,00%	2,43%	39,45%	-20,78%
2010.	09.	0,66%	-2,28%	2,02%	35,88%	-21,92%
2010.	10.	0,75%	-2,12%	1,84%	38,85%	-18,95%
2010.	11.	1,85%	-1,34%	3,38%	37,24%	-25,18%
Prosječna godišnja stopa rasta za jedanaest mjeseci						
2009.		7,49%	4,34%	9,71%	81,03%	-38,26%
2010.		-1,41%	-4,43%	1,12%	15,50%	-29,34%

Izvor: Centralna banka BiH

3.7 Berze u BiH

Na Sarajevskoj berzi (SASE) je zabilježen pad prometa od 55,9% u odnosu na novembar 2009. godine, dok poredeći ukupan promet u novembru 2010. godine odnosu promet u novembru 2008. godine bilježi pad prometa od 87,8%.

Na Banjalučkoj berzi (BLSE) je zabilježen pad prometa od 45,5% u odnosu na novembar 2009. godine, dok ukupan promet u novembru 2010. godine u odnosu promet u novembru 2008. godine bilježi rast od 64,7%.

⁸ U ostalim kreditima su krediti nebankarskim financijskim institucijama i ostali krediti.

Ukupan promet na obje berze (Sarajevskoj i Banjalučkoj) u novembru 2010. godine bilježi pad od 50,6% poredeći sa vrijednostima u novembru 2009. godine. Poredeći ukupan promet u novembru 2010. godine u odnosu na ukupan promet u novembru 2008. godine bilježi pad od 74,4%.

Promet (u KM)

Period	SASE	BLSE	UKUPNO
Nov-08	63,321,558.83	6,118,140.42	69,439,699.25
Nov-09	17,465,432.31	18,503,545.27	35,968,977.58
Nov-10	7,693,422.96	10,076,905.68	17,770,328.64

U isto vrijeme kapitalizacija u mjesecu oktobru 2008., 2009. i 2010. godine je iznosila:

Kapitalizacija (u KM)

Period	SASE	BLSE	UKUPNO
Nov-08	8,040,536,869.19	3,861,162,074.00	11,901,698,943.19
Nov-09	7,246,116,539.65	3,754,655,857.21	11,000,772,396.86
Nov-10	6,982,193,913.97	3,604,600,704.78	10,586,794,618.75

Poredeći vrijednosti kapitalizacije na Sarajevskoj berzi (SASE) u novembru 2010. godine sa vrijednostima u novembru 2009. godine zabilježen je minimalan pad od 3,6%, dok poredeći sa vrijednostima u novembru 2008. godine zabilježen je pad od 13,2%.

Kapitalizacija na Banjalučkoj berzi (BLSE) u novembru 2010. godine bilježi pad od 4% u poređenju sa vrijednosti u novembru 2009. godine i pad od 6,6% u odnosu na vrijednosti ostvarene u novembru 2008. godine. Vrijednost ukupne kapitalizacije u novembru 2010. godine u odnosu na vrijednosti u novembru 2009. godine bilježi pad od 3,8%, odnosno pad od 11% u odnosu na vrijednosti u novembru 2008. godine.

4. Vanjski sektor

PLATNI BILANS BOSNE I HERCEGOVINE (januar-septembar)

Platni bilans BiH, u milionima KM (izvor: CBBH)				
Period	K1-K3 2008	K1-K3 2009	K1-K3 2010	K1-K3 2010/2009
I - TEKUĆI RAČUN	-2.584,8	-1.148,0	-1.041,8	-9%
1. ROBA	-7.080,9	-4.947,4	-4.551,1	-8%
2. USLUGE	947,0	785,8	752,6	-4%
3. DOHODAK	707,6	612,8	467,2	-24%
4. TEKUĆI TRANSFERI	2.841,1	2.400,4	2.289,1	-5%
II - KAPITALNI I FINANSIJSKI RAČUN	2.549,0	1.280,9	848,1	-34%
1. KAPITALNI RAČUN	299,0	258,5	205,5	-21%
2. FINANSIJSKI RAČUN	2.250,0	1.022,3	642,5	-37%
FDI NETO	783,6	325,0	-120,7	-137%
PORTFOLIO INVESTICIJE	-6,3	-36,2	-65,6	81%
OSTALE INVESTICIJE	1.608,4	874,1	859,3	-2%
DEVIZNE REZERVE	-135,8	-140,5	-30,2	-79%
NETO GREŠKE I PROPUSTI	35,9	-132,8	193,6	

Bilans *tekućeg računa* u prvih devet mjeseci 2010. je iznosio 1.041,8 miliona KM što predstavlja smanjenje od 9% u odnosu na isti period 2009. ali i najniži nominalan iznos od 2006. godine. Najveći doprinos smanjenju pomenutog deficita je povoljniji odnos u razmjeni robama, tj. najniži registrovani deficit od kada postoje kvartalni podaci o platnom bilansu BiH. Potrebno je takođe istaći da je samo

u trećem kvartalu 2010. deficit na tekućem računu iznosio 573 miliona KM što znači da se u samo jednom kvartalu deficit više nego uduplao u odnosu na sumu iz prethodna dva kvartala iz 2010 i to najvećim dijelom uslijed oporavka uvoza.

Suficit u bilansu **usluga** od 752,6 miliona KM je nakon sedam uzastopnih kvartala negativnih stopa rasta u drugom i trećem kvartalu 2010. počeo bilježiti blagi pozitivan rast (na osnovu porasta priliva od turizma i međunarodnog transporta, ali i ne toliko značajnih finansijskih i usluga osiguranja) koji nije bio dovoljan da pretekne vrijednosti iz svakako loše 2009. godine. Prihodi od ostalih usluga su i dalje u padu, a građevinske usluge u inostranstvu su najteže pogođene krizom.

Priliv na računu **dohodaka** je u posmatranom periodu iznosio 467,2 miliona KM što predstavlja još veće smanjenje vrijednosti u odnosu na pad iz istog perioda 2009. (24% vs 13%). Kompenzacije zaposlenim su u padu kao i dohodak od investicija s obzirom na otpuštanja radnika, smanjenje plata i gubitke firmi, ali i niske kamatne stope u inostranstvu koje ne donose značajna sredstva investitorima.

Značajan izvor finansiranja robnog deficita **tekući transferi** (2,3 milijarde KM) na godišnjem nivou bilježe pad od 5% dok kvartali bilježe blago pozitivan pomak tj. sve niže stope pada i u posljednjem registrovanom kvartalu stagnaciju (K1 2010/2009 = -11%; K2 2010/2009 = -4% i K3 2010/2009 = 0%).

Saldo **kapitalnog i finansijskog računa** (848,1 KM) je značajno umanjen s obzirom na nižu potrebu za finansiranjem deficita na tekućem računu, ali i uslijed negativnog priliva FDI i slabije dostupnosti inostranih izvora finansiranja. Ukupna nova zaduživanja su iznosila oko milijardu KM što je niže za 4% u odnosu na isti period 2009. Na otplatu glavnice zajma je isplaćeno oko 576 miliona KM, što je za 23% više nego u istom periodu 2009.

Prethodno napomenute obaveze/odlivi kao i znatno niži ino-prilivi su doveli do značajnog smanjenja **deviznih rezervi** na računu Centralne banke BiH (kako bi se finansirao deficit na tekućem računu) od 584 miliona KM na kraju septembra 2010. (u odnosu na kraj decembra 2009.)

Vanjska trgovina

Za razdoblje januar - novembar 2010. godine izvoz iz BiH je iznosio 6,4 milijarde KM i u odnosu na isti period prošle godine doživio je rast za 28,2%. Uvoz BiH za isti period 2010. godine iznosio je 12,3 milijarde KM i u poređenju sa istim periodom takođe je doživio rast u iznosu od 9,7%. Rezultat izvoza i uvoza BiH je trgovinski deficit koji je za prvih jedanaest mjeseci ove godine dostigao vrijednost od 5,8 milijardi KM i u poređenju sa prošlom godinom manji je za 5,4%.

Posmatrajući strukturu robne razmjene po najznačajnijim uvoznim i izvoznim stavkama za period januar – novembar 2010. godine vidljivo je da su mineralne tvari gdje su najznačajnija nafta i naftni derivati; mašine i aparati; bazni metali; te prehrana dominirali na strani uvoza, dok su najznačajnije izvozne pozicije mineralne tvari gdje spada električna energija; bazni metali gdje kao i kod uvoza dominiraju aluminij, željezo i čelik, te njihovi proizvodi; rezervni dijelovi za autoindustriju; razni gotovi proizvodi kao što su namještaj, odjeća i obuća.

Bosna i Hercegovina je u periodu januar - novembar 2010. godine uvezla 1,6 milijardi KM nafte i naftnih derivata, u odnosu na isti period prošle godine, ostvaren je rast uvoza ove vrste proizvoda za 3,1%. Učešće nafte i naftnih derivata u ukupnom uvozu BiH iznosi oko 12,8%.

Drugo mjesto po vrijednosti uvoza zauzimaju mašine, aparati i mehanički uređaji čiji je uvoz u prvih jedanaest mjeseci 2010. godine iznosio 1,5 milijardi KM. U odnosu na isti period prošle godine, uvoz mašina je pao za 6,5%, dok u ukupnom uvozu učestvuje sa oko 12%.

Sljedeća značajna uvozna stavka su bazni metali kojih je BiH uvezla u iznosu od 1,1 milijardu KM. Od baznih metala najviše su se uvozili željezo i čelik, njihovi proizvodi, te aluminij i proizvodi od aluminija. Nakon oporavka od ekonomske krize koja se najviše odrazila na metalnu industriju, došlo je do značajnog oporavka i rasta uvoza baznih metala u periodu januar - novembar 2010. godine i u odnosu na isti period prošle godine uvoz je doživio j rast za 12%.

Na strani izvoza baznih metala situacija je dosta ohrabrujuća, jer je u prvih jedanaest mjeseci 2010. godine rast izvoza iznosio respektabilnih 53,5%, a posmatrano vrijednosno BiH je na inozemna tržišta izvezla 1,4 milijarde KM ove kategorije proizvoda. Vrlo je bitno pronaći načina za uspješniji izvoz baznih metala, jer oni u ukupnom izvozu učestvuju sa oko 22,5% i svakako su najbolji BH izvozni potencijal.

Značajna kategorija izvoza je električna energija koje je BiH izvezla u iznosu od 436 miliona KM, što čini oko 7% od ukupno ostvarenog izvoza. Rast izvoza električne energije u prvih jedanaest

mjeseci 2010. godine u odnosu na isti period prošle godinu iznosi 2,3%. Bitno je spomenuti da BiH u spoljnoj trgovini sa električnom energijom ostvaruje suficit, a pored toga BiH je lider u proizvodnji električne energije u poređenju sa zemljama regiona.

Kategorija raznih proizvoda gdje je uključen namještaj u periodu januar - novembar 2010. godini ostvarila je izvoz od 618 miliona KM i učešće u ukupnom izvozu od oko 9,5%. U odnosu na isti period prošle godine izvoz namještaja je doživio rast od 25,1% Međutim, bitno je spomenuti da industrija proizvodnje namještaja u BiH je u usponu i za očekivati je veći izvoz u narednom periodu, a samim time i korigovanje stope rasta izvoza s obzirom da namještaj ostvaruje značajan udio ukupnog izvoza BiH.

u 000 KM	Januar – Novembar 2009	Januar - Novembar 2010	Promjena 2010/2009
IZVOZ	5.060.505	6.485.464	28,2%
UVOZ	11.233.837	12.325.462	9,7%
TRGOVINSKI DEFICIT	-6.173.332	-5.839.998	-5,8%

5. Strane direktne investicije

Registrirana ukupna strana ulaganja (DSU) u prva tri kvartala 2010.godine iznose 87,4 miliona KM što je manje 69,7% od ulaganja u istom periodu prošle godine dok su manja za 82,1% u poređenju sa ulaganjima u prva tri kvartala 2008.godine.

Po kvartalima u 2008. 2009. i 2010. godini

U milionima KM	K1	K2	K3	K4
2008.	86	241	163	87
2009.	-6,4	160,8	134,2	184,4
2010.	57,9	23,3	6,2	

Poredeći ulaganje (DSU) od samo 6,2 miliona KM u trećem kvartalu 2010. godine sa ulaganjem (DSU) od 134,2 miliona KM u istom periodu 2009. godine smanjenje od 95% je još više izraženo, dok poredeći sa 163 miliona u trećem kvartalu 2008. godine (DSU) ulaganje je procentualno manje za 96,2%.